

LAUDATIO

În onoarea Domnului Profesor **Dennis DELETANT**, University College London, cu ocazia acordării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

28 mai 2013

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea Domnului Profesor **Dennis Deletant**, University College Londra (Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord)

Domnule Rector,
Domnule Profesor Deletant,
Domnule Președinte al Senatului,
Doamnelor și Domnilor Prorectori și Decani,
Doamnelor și Domnilor membri ai Senatului,
Doamnelor, Domnișoarelor și Domnilor

Astăzi, Universitatea noastră acordă, la propunerea Facultății de Istorie, cea mai înaltă distincție pe care o poate acorda o instituție academică, aceea de *Doctor Honoris Causa*, domnului profesor universitar dr. Dennis Deletant, care se bucură de o largă și consolidată notorietate în spațiul universitar și academic românesc și european, clădită, în primul rând, pe un domeniu de studiu destul de vitregit (din păcate) în Occidentul Europei – studiile românești. Astfel, cele peste patru decenii de cercetare în acest domeniu, pe care profesorul și cercetătorul Dennis Deletant le-a închinat istoriei românilor și prezentului României, au făcut ca astăzi, *Alma Mater Iassiensis* să nu primească între membrii săi un profesor străin, oricâte merite ar fi avut el, ci un profesor „aproape român”, legat prin multe fire de istoria și firea românilor. De altfel, întreaga carieră științifică și o mare parte din activitatea civică a profesorului Deletant se leagă inseparabil de cercetarea istoriei și civilizației românești.

Practic, toate posturile academice pe care le-a deținut au avut în titulatură sintagma „Romanian Studies” ori cel puțin „Romanian Language and Literature”: de la Assistant Lecturer la School of Slavonic and East European Studies, University of London în 1969, apoi Lecturer în 1972, Senior Lecturer/Associate Professor în 1988, Reader/Associate Professor în 1993, Professor în 1996, Emeritus Professor la University College London în 2011, până la Ion Rațiu Visiting Professor of Romanian Studies, actualmente, la Georgetown University, Center for Eurasian, Russian and East European Studies, Washington DC. Mai mult decât atât, nu se poate concepe evoluția domeniului studiilor românești în ultima jumătate de secol fără activitatea și contribuțiile profesorului Deletant.

Existența unor istorici din mediul academic occidental, mai ales aparținători ai uneia dintre marile culturi apusene (britanică, franceză, germană sau americană), care să-și fi dedicat viața studiilor românești, alegând să cerceteze diverse subiecte din istoria românilor, să predea cursuri pe aceste teme pe la universitățile unde s-au perindat, să scrie studii și să publice cărți la edituri de prestigiu, a reprezentat o binecuvântare pentru România, adeseori nemeritată. A fost și este o șansă pentru noi, deoarece nu există opțiuni mai favorabilă, modalitate mai adecvată de a intra în conștiința publică occidentală, de a se scoate în evidență rolurile jucate de români în istoria Europei sau a lumii, decât aceea de a avea niște avocați ai cauzei românești chiar în mediul academic apusean. Nu am „meritat” de cele mai multe ori această șansă, deoarece rareori am contribuit cu ceva la apariția acestor vectori de promovare a istoriei românești, la creșterea numărului lor, la „cultivarea lor” sistematică. Ar fi trebuit să le oferim burse cât mai atractive, stagii de cercetare consistente pe

meleagurile noastre, să-i invităm să predea în România ș.a.m.d. N-am făcut-o înainte de 1989, iar după schimbarea de regim am făcut-o haotic, sincopat, practic pe baze personale, și nu instituționale, așa cum s-ar fi convenit. Norocul nostru a fost că s-au găsit alții care ne-au dat o mână de ajutor, trimițând diverși bursieri în România: Fulbright, IREX, DAAD etc., sau diverse instituții sau organizații occidentale, de stat sau private/din media, au încurajat apariția și mai ales perfecționarea unor specialiști în studii românești, deosebit de utili ca expertiză academică în perioadele agitate de la sfârșitul războiului rece și în ceea ce a urmat după 1989.

Din această perspectivă, Centrul de Studii Românești de la Londra, activ în cadrul School of Slavonic and East European Studies, inițial pe lângă University of London, iar din 1999 pe lângă University College London, a fost de departe cel mai activ și mai influent în mediile academice apusene. Iar fără profesorul Deletant, acest centru ar fi fost imposibil de conceput.

Sigur că au mai existat și există și alte grupuri academice cu aplecare spre studii românești, însă dacă lăsăm de-o parte dintre membrii lor pe cei cu origini românești (spre exemplu: Paul Miron, Vlad Georgescu, Stephen Fisher Galați, Carol Iancu, George Ursul, Radu R. Florescu, Nicoară Beldiceanu, Petre Ș. Năsturel, Emil Turdeanu, Sorin Alexandrescu, Matei Cazacu, Vladimir Tismăneanu, Irina Livezeanu, Maria Bucur și alți câțiva), oricum o categorie specială, a cărei apetență pentru subiecte românești a fost remarcabilă, dar naturală, prin prisma extracției, lista se subțiază remarcabil. În mediul universitar american s-au remarcat Keith Hitchins, Kenneth Jowitt, Walter M. Bacon Jr., Paul Michelson, Paul D. Quinlan, Katherine Verdery, Glenn E. Torrey, Frederick Kellogg, în

Olanda Albert Van Goudoever, în Franța, Catherine Durandin și Jean-Noël Grandhomme, în Germania, Armin Heinen, Klaus Heitmann, Andreas Hilgruber, în Marea Britanie, Gavin Bowd și Tom Gallagher, iar lista poate continua, dar nu foarte mult. Nu credem că greșim dacă afirmăm că dintre toți acești savanți legați de România doar prin afinități electivă, profesorul Dennis Deletant a fost cel care a dezvoltat cel mai mult domeniul studiilor românești.

Nici nu e de mirare acest lucru, câtă vreme avea de dus mai departe o tradiție ilustră, instituită de Robert William Seton-Watson și continuată de fiul acestuia, Hugh Seton-Watson. Deși s-a scris destul de mult pe această temă, suntem de părere că nu s-a făcut suficient pentru a se ilustra convingător rolul jucat de Robert Seton-Watson în prima jumătate a veacului XX pentru remodelarea hărții Europei Răsăritene în spiritul principiului naționalităților. Articolele lui *Scotus Viator*, jurnalul pe care-l diriguia, „*The New Europe*”, influența pe care a exercitat-o în mediile academice și politice britanice, instituirea la Londra a School of Slavonic and East European Studies, toate acestea au fost repere în procesul de renaștere a Europei Centrale și Răsăritene. Aceasta este tradiția pe care a avut-o de continuat profesorul Dennis Deletant, ceea ce a și făcut cu perseverență, dedicație și dragoste. Mai mult decât atât, o face în continuare cu o energie pe care cei mai tineri nu pot fi decât invidioși.

Cătorva dintre istoricii amintiți mai sus, români sau străini, Universitatea din Iași le-a acordat, la propunerea Facultății de Istorie, doctoratul *honoris causa* și poate că, în viitor, acest titlu va fi conferit și altora. Acum însă a venit doar *clipa* ca Universitatea să-l încununeze cu acest titlu pe profesorul Dennis Deletant, pentru că *vremea* venise de mult pentru Domnia Sa: încă la mijlocul anilor '90, propunerea a

fost făcută și a aparținut unuia dintre prietenii ieșeni ai Domniei Sale, decanul de atunci al Facultății, profesorul Ioan Caproșu.

Pe lângă activitatea de la universitatea londoneză, cu zeci de generații de studenți care au învățat limba română și elemente de cultură, civilizație și istorie românească, alături de nenumăratele cărți, capitole și studii de istorie românească și est-europeană, rezultate în urma unui efort de cercetare absolut remarcabil, despre care se va face vorbire într-o altă parte a acestei *Laudatio*, profesorul Dennis Deletant a mai fost trezorer (1981-1989) al Asociației Internaționale de Studii Românești, cu sediul la Amsterdam, oraș unde, în perioada 2003-2010, la Faculty of Humanities, University of Amsterdam, a fost profesor de studii românești. De asemenea, este președinte al Consiliului Director al Institutului Român de Istorie Recentă de la București, a fost editor (până în 2000) al South-Eastern European Newsletter, buletin publicat pentru universitățile britanice, membru (din 2003) în Consiliul Consultativ al *Fund for Central and East European Book Projects*, cu sediul la Amsterdam, membru în colegiul de redacție al revistei *Donau. Journal of South-East Europe*, care apare la Groningen, ca și în cel al revistei trimestriale *Archiva Moldaviae*.

În același timp, profesorul Deletant a fost conducătorul științific pentru circa 30 de doctoranzi, cei mai mulți cu teze legate de istoria românilor, precum și membru în câteva zeci de comisii de doctorat, la Londra, Budapesta, Bologna, Sussex, Exeter, Iași, Cluj-Napoca, Oxford, Utrecht și București, pe teme privitoare la studiile românești. În plus, în perioada 1984-1993 a fost membru al Comitetului Național Britanic al *Association Internationale des Études sud-est européennes* din cadrul UNESCO, între 1988 și 1990 a participat la lucrările comitetului de organizare a campaniei britanice

„Save Romanian Villages”, în perioada 1990-1999 a fost membru în Consiliul Consultativ de pe lângă guvernul britanic *Know-How Fund for Central and Eastern Europe*, iar în perioada 2006-2011 a fost membru în Consiliul de Conducere al Institutului pentru Studierea Crimelor Comunismului.

Poate una din posturile în care expertiza pe chestiuni românești a fost valorizată corespunzător a fost aceea de consultant, începând cu anul 1984, al BBC pe chestiuni românești. În această calitate a fost declarat *persona non grata* de către autoritățile comuniste de la București în 1988, pentru comentariile din mass-media britanice. Putem doar să ne imaginăm ce servicii a făcut României și românilor profesorul Deletant ca expert la care a apelat BBC-ul în ultimele decenii. Păcat că alte posturi TV occidentale influente nu au apelat la astfel de specialiști: poate că imaginea României ar fi fost mai puțin sumbră. În perioada decembrie 1989-mai 1990, Dennis Deletant a fost principalul consultant al BBC pentru chestiuni legate de Revoluția Română și primele alegeri libere de după căderea comunismului.

Tot profesorul Dennis Deletant a fost observator CSCE (Conference for Security and Cooperation in Europe) la alegerile din mai 1990 și februarie și septembrie 1992 din România, observator al OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) la alegerile românești din 1996, 2000 și 2004, ca și la cele din Republica Moldova (1994 și 1998). A mai fost și consultant al Comisiei de relații externe a Parlamentului Republicii Moldova între 1991 și 1994, calitate în care a primit, în semn de mulțumire, de la președintele Mircea Snegur, una dintre cele șapte declarații originale privind independența statului moldovean din august 1991.

De altfel, activitatea profesorului Dennis Deletant a fost recompensată pe bună dreptate atât de către mediile politice, cât de cele academice din Marea Britanie și România: ofițer al Ordinului Imperiului Britanic în 1995, pentru serviciile aduse relațiilor româno-britanice, Ordinul pentru Merit, în grad de Comandor, acordat în 2000 de președintele Emil Constantinescu, pentru servicii aduse democrației românești, precum și *Doctor Honoris Causa* al Universităților din Sibiu (1996), Cluj-Napoca (2001) și Târgu Mureș (2010). În acest context, doctoratul onorific al celei mai vechi universități românești, cea din Iași, vine ca o continuare firească a grațitudinii românești față de activitatea pe toate planurile a profesorului Dennis Deletant.

Profesorul Dennis Deletant s-a apropiat de civilizația românească încă din studenție, din motive care pot fi bănuite, dar specifice unei mari culturi și lumii academice occidentale: interesul pentru cunoașterea celuilalt, potențat în perioada de după 1945 de imposibilitatea unei cunoașteri deschise și oneste, cauzate de Războiul Rece. La început, probabil inspirat de Eric Ditmar Tappe, un bun cunoscător al istoriei românești, Dennis Deletant s-a specializat în lingvistică și în istoria vechii culturi românești. Domnul Deletant a venit prima oară în România în 1965 la cursurile de vară organizate de Universitatea din București, la Sinaia, revenind la aceleași cursuri și în 1967, pentru ca în 1969 să obțină o bursă de nouă luni în țara noastră, destinată pregătirii tezei de doctorat, pe care o va susține în 1976 la Universitatea din Londra. Primele rezultate ale cercetării au fost publicate începând cu 1972, în reviste din România și Anglia, fiind excelent primite de comunitatea științifică europeană, interesată de studiile de românistică. În câteva articole, domnul Deletant a abordat

aspecte privitoare la subiectul tezei sale de doctorat, consacrată celebrului manuscris de la Ieud, iar în alte câteva a scos la lumină prețioase informații privitoare la istoria românească, pe care le-a descoperit în bogatele biblioteci și arhive britanice. Astfel, în creația istoriografică a domnului Deletant întâlnim titluri consacrate „legendei Sfintei Duminici”, tiparului românesc din secolul al XVII-lea sau prezenței unor manuscrise și cărți românești, mai vechi sau mai noi (de la Antim Ivireanul la Moses Gaster), în biblioteci din Anglia. Nu lipsesc nici studiile valoroase de medievalistică românească, cum ar fi cel consacrat prezenței genoveze, tătare și românești la gurile Dunării în secolul al XIV-lea sau cel privitor la Moldova și relațiile ei cu Ungaria și Polonia în intervalul 1387-1412. La înalta calitate științifică a acestor studii un rol important l-a jucat, suntem siguri de aceasta, și căsătoria în 1973 cu Andreea Caracostea (Deletant), o distinsă traducătoare de poezie românească în limba engleză, fiica unui profesor-inginer de mare valoare, Andrei Caracostea, și nepoata a unui mare filolog (eminescolog) și membru al Academiei Române, Dumitru Caracostea. Și iată că anul acesta, când Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași îi acordă domnului Dennis Deletant acest prestigios titlu onorific, familia Deletant împlinește 40 de ani de căsătorie! Le dorim la mulți și fericiți ani!

Pe lângă studiile închinat istoriei culturii românești vechi și istoriei medievale românești, mai cu seamă istoriei Moldovei medievale, domnul Dennis Deletant a fost printre primii istorici occidentali care au abordat, în anii '80, și istoria Basarabiei, văzută în contextul istoriei românești, continuând aceste preocupări științifice și după marea schimbare politică din 1989. Tot în anii '80, profesorul Deletant s-a angajat, alături de mulți remarcabili intelectuali sau simpli

cetățeni occidentali, în acțiunea de salvare a satului românesc, amenințat de samavolnica acțiune de sistematizare inițiată de regimul Ceaușescu. După 1989, ca și alți importanți istorici români și străini, domnul Dennis Deletant a lăsat în plan secund preocupările de istoria culturii medievale și s-a apropiat de istoria contemporană a românilor, pe care a asumat-o la modul profesionist. După aproape un sfert de veac de la evenimentele din 1989, poate că a venit timpul ca unii dintre contemporanești să părăsească, măcar o vreme, istoria secolului XX și să se afunde în istoria secolului al XIV-lea sau chiar al XVIII-lea! Oare o fi deșartă această speranță? Cel care citește aceste rânduri, medievalist fiind, s-ar bucura ca însuși profesorul Deletant să mai găsească vremea pentru a coborî în timpul istoric, pentru a mai asambla diferite studii lăsate pe cea dintâi masă de lucru. Știu, din capul locului, că această dorință a mea nu este împărtășită și de cei doi colegi contemporanești, Lucian Leuștean și Ovidiu Buruiană, care ne-au ajutat să întocmim acest *laudatio* pentru profesorul Deletant! Dar totuși, așa cum auzim des în această țară: „speranța moare ultima”!

Și pentru că am amintit de colegii mei, aparținători ultimei sau penultimei generații de istorici ieșeni, trebuie să amintim faptul că domnul profesor Dennis Deletant a legat de-a lungul anilor frumoase prietenii cu mulți dintre slujitorii breslei noastre, cum ar fi profesorii Ioan Caproșu și Alexandru Zub, publicând, la îndemnul lor, studii de calitate în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»” și în „Xenopoliana”. Prezența sa în Iași nu a trecut niciodată neobservată, nici de istorici, nici de alte instituții, cum chiar Domnia Sa a arătat în paginile revistei „22”. Astfel, în iulie 1987, a acordat un frumos interviu colegului Marius Cristian de la excepționala (pentru acea

vremel) publicație studentească, „Dialog”, fiind unul dintre ultimele texte publicate în România înainte ca regimul comunist să-l declare *persona non grata*. De-a lungul anilor, domnul Deletant a continuat să vină la Iași, dar mediul academic bucureștean și arhivele capitalei noastre l-au acaparat din ce în ce mai mult. În ultimii ani, Domnia Sa a revenit la Iași, mai cu seamă datorită eforturilor colegilor noștri, care se ocupă de Centrul de Istoria Comunismului și Postcomunismului, în special Dorin Dobrințu și Ovidiu Buruiană, preocupați să aducă la Iași pe toți specialiștii importanți ai istoriei ultimului secol, provocându-i să împărtășească studenților rezultatele cercetărilor lor.

Revenind la evoluția carierei științifice a domnului Dennis Deletant, putem spune că în pragul anilor '90, Domnia Sa era deja un istoric important, pentru care cercetarea istorică nu mai avea secrete și de care regimul comunist românesc nu a putut să-și ascundă adevărata față. De aceea, fără întârziere, a început să publice un șir întreg de studii, urmat de câteva cărți cu subiecte de istorie contemporană românească, dovedind o rodnicie demnă de invidiat de către mulți dintre profesioniștii scrierii istoriei noastre. Astfel, două mari direcții ale cercetării pot fi identificate cu privire la această parte, foarte disputată, de istorie românească:

1. Represiune și dizidență în România comunistă, cu cele două perioade ale sale: timpul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și cel al lui Nicolae Ceaușescu.
2. România în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, cu analiza modului în care Antonescu și-a construit o relație de „alianță inegală” cu Hitler; această direcție de cercetare face parte dintr-un proiect academic mai mare, privitor la agenții de

informații britanici în Sud-Estul Europei în perioada 1939-1944.

1. România comunistă, Securitatea, represiunea și dizidența

constituie prima parte a cercetărilor domnului Dennis Deletant. Orientarea către aceste teme a avut, credem, mai multe rațiuni: *șansa* istoricului britanic, venit deseori în România și căsătorit cu fiica unui om care a cunoscut închisorile comuniste, de a avea întâlniri în ultimul deceniu comunist cu o serie de personalități persecutate de către regimul Ceaușescu (Corneliu Coposu, în primul rând); *privilegiul*, care i s-a ivit la prăbușirea comunismului, de a intra foarte rapid în Arhivele fostei Securități, și nu în ultimul rând, *importanța* acestor teme în anii '90 ai secolului trecut pentru publicul occidental, dornic să înțeleagă mecanismul funcționării totalitarismelor din Estul Europei. Dennis Deletant a publicat trei lucrări importante privitoare la România sub regimul comunist. Prima dintre ele, *Ceaușescu and the Securitate: Coercition and Dissent in Romania, 1965-89*, a apărut în 1995 (London: Hurst & Co, New York: Harper, 1995, 425 p., cu o ediție românească realizată de Editura Humanitas în 1998, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și dizidență în România anilor 1965-1989*, în traducerea Georgetei Ciocâltea; a doua ediție în 1999). În această lucrare, istoricul englez a făcut apel la surse diverse, în primul rând la documente de arhivă, pe care a avut posibilitatea, chiar dacă limitată, să le consulte în arhiva Securității, în prima parte a anilor '90, la care care s-a adăugat o cunoaștere foarte bună a bibliografiei despre România, a literaturii din acei ani, a memorialisticii apărute imediat după 1989, cu elemente de istorie orală, ca urmare a unor anchete realizate personal. Această carte a fost o primă abordare profesionistă,

din perspectivă istorică (întrucât asupra acestui segment din trecutul comunist se pronunțaseră până atunci doar câțiva antropologi și sociologi), despre represiune și rezistență în România din timpul lui Nicolae Ceaușescu, și, totodată, o primă abordare serioasă privitoare la regimul Ceaușescu în ansamblu, deoarece până atunci nu se publicase nimic comparabil (despre regimul Dej apăruseră o serie de studii secvențiale); în paginile acestei cărți, autorul prezintă partea coercitivă a regimului comunist, dar și faptul că au existat proteste împotriva acestuia, individuale cel mai adesea. Impresionează, pe lângă capacitatea de sinteză a lui Dennis Deletant, prezentarea elementelor de context, multe derivând din experiența directă a vizitelor în România, dar și din lectura unor studii esențiale asupra perioadei, care aparțin unor autori, cum ar fi: Mary Ellen Fischer, Martin Rady, Henry Roberts, Gail Kligman, Katherine Verdery, Vladimir Tismăneanu etc. Dennis Deletant nu și-a propus să scrie o istorie a Securității, ca instituție represivă, ci mai curând a dorit să înțeleagă o societate totalitară, modul în care partidul comunist și-a menținut dominația asupra indivizilor, prin teroare, dar și prin apelul la valori naționaliste. Dincolo de cuprinderea și înțelegerea fenomenului totalitar, remarcabilă și la aproape 20 de ani de la apariția lucrării, Dennis Deletant arată empatie față de victime, fie că ele erau directe, prin rezistența și dizidența lor (cei care s-au pronunțat împotriva lui Ceaușescu), sau cele ale propriului conformism social. Dennis Deletant își propune să analizeze, nu să judece, sau să stabilească condamnări patetice.

Cea de-a doua lucrare majoră asupra comunismului românesc a reprezentat o extindere a cercetării terorii într-un regim totalitar:

Communist Terror in Romania: Gheorghiu-Dej and the Police State, 1948-1965, London: Hurst & Co, New York: St. Martin's Press, 1995, 351 p., (ediția românească a apărut doi ani mai târziu, în 2001, la Polirom, Iași, *Teroarea comunistă în România: Gheorghiu-Dej și statul polițienesc*, în traducerea colegului nostru, Lucian Leuștean). Deși cartea poate fi privită drept o completare a lucrării anterioare privind Securitatea și dizidența în timpul lui Nicolae Ceaușescu, în fapt avem de a face cu o abordare mult diferită, rezultatul unei documentări extensive, care a presupus scotocirea arhivelor și adunarea multor altor texte, mai ales literare, memorialistice etc. Dacă la începutul anilor '90, domnul Deletant a pătruns în Arhivele Securității prin bunăvoința arătată de Virgil Măgureanu, primul șef al SRI, (atunci când a venit cu BBC și cu un convoi de ajutoare din partea Poliției britanice, în primăvara lui 1990), liberalizarea relativă a regimului Arhivelor fostului regim după 1997 și contactul cu unii cercetători, precum Marius Oprea și Claudiu Secașiu, care l-au ajutat la documentare, i-au permis istoricului britanic o abordare aprofundată asupra bazelor comunismului din România. Dennis Deletant a fost unul dintre primii care a discutat despre ascensiunea Partidului Comunist, despre drumul spre puterea totală, nu doar despre exercitarea acesteia, despre situația socială din România, despre persecuțiile individuale și colective din timpul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, despre rezistența armată, dar și despre eliminarea grupului Pauker sau destalinizarea formală, Dej rămânând un stalinist și după 1953-1954 etc. Lucrarea a fost importantă în acei ani, și este importantă și acum, întrucât a structurat o dezbatere academică despre Dej și grupul din jurul lui, în lucrare fiind inserate și portrete extinse ale indivizilor din cercul puterii.

Această cunoaștere monografică a comunismului românesc a fost reliefată de lucrarea *România sub regimul comunist*, București, Fundația Academia Civică, 1997, cu mai multe ediții în 2006, 2010 și chiar 2012 (tradusă în engleză de Centrul pentru Studii Românești, Iași, 1999, cu o doua ediție în 2006), care a servit ca formă primară de cunoaștere a comunismului pentru mai multe generații de români interesați de trecutul recent. Cartea a acoperit un gol în spațiul public românesc, ea fiind distribuită de Ministerul Culturii în librării și utilizată intens de liceeni și studenți deopotrivă. Deschiderea spre spațiul civic a lui Dennis Deletant a fost neobișnuită, el implicându-se, încă de la început, alături de Ana Blandiana și Romulus Rusan, în proiectul Sighet, participând în fiecare vară, la conferințele și școlile de vară organizate sub egida acestui memorial. La această primă direcție de cercetare, mai trebuie adăugate, alături de multele studii publicate în reviste românești și străine de mare prestigiu, volumele de documente publicate alături de Mihail Ionescu despre România și Pactul de la Varșovia (Dennis Deletant, Mihail E. Ionescu, *Romania and the Warsaw Pact, 1955-1989. Selected Documents*, București, Politeia, SNSPA, 2004, 398 p.).

2. O a doua mare direcție de cercetare legată de istoria românilor este reprezentată de regimul Ion Antonescu. Dennis Deletant a dublat în primii ani ai noului mileniu cercetarea specifică anilor anteriori, privitoare la istoria comunismului românesc, cu un alt proiect, referitor la un personaj periferic în Occident, dar un dictator important în cadrul Axei, Ion Antonescu, care a știut să-și construiască o poziție de „aliat esențial” al lui Hitler. În lucrarea principală asupra acestui subiect, *Hitler's Forgotten Ally. Ion Antonescu and his Regime, Romania, 1940-1944*, London, Palgrave Macmillan,

2006, 379 p. (ediția românească *Aliatul uitat al lui Hitler. Ion Antonescu și regimul său, 1940-1944*, București, Humanitas, 2008, în traducerea Deliei Răzdolescu; reeditată în 2009), Dennis Deletant a realizat o documentare foarte cuprinzătoare. A parcurs nu doar documentele din arhivele românești, ci – beneficiind de două burse la Memorialul Holocaustului de la Washington (la începutul anilor 2000) -, a cercetat și un mare număr de documente nefolosite până la el de vreun alt istoric. Abordarea profesorului Deletant nu s-a oprit doar la cercetarea legăturilor lui Antonescu cu Hitler, ci s-a dorit a fi o prezentare sistematică a unui regim de putere și a multora dintre aspectele sale definitorii: impunerea statului național-legionar, participarea la războiul din Răsărit, crimele din teritoriile ocupate, exterminarea evreilor etc. Legat de acest ultim demers științific, trebuie menționate atât impozantul volum de documente editat alături de Ottmar Trașcă, *Al III-lea Reich și Holocaustul din România. 1940-1944. Documente din arhivele germane* (București, Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, 2007, 830 p.), cât și numeroasele studii publicate în reviste românești și străine, cu scopul declarat de a realiza un dialog științific bine documentat asupra acestui subiect.

Meritele istoricului Dennis Deletant privitoare la istoria românilor sunt excepționale. El a avut un rol de pionierat, fiind un deschizător de drumuri istoriografice, mai ales în anii '90. Atunci când istoricii români evitau subiectul comunismului românesc, retransându-se în apologia lui Ion Antonescu sau în redescoperirea și fetișizarea societății interbelice, Dennis Deletant a deschis o discuție profesionistă, de o înaltă ținută științifică, asupra ceea ce a însemnat

totalitarismul comunist la noi. Apoi, în contextul propriilor cercetări, s-a aplecat și asupra altor subiecte din istoria secolului XX, atât asupra lui Ion Antonescu, cât și, indirect, asupra perioadei interbelice, lărgind astfel sfera de cuprindere a istoriografiei românești. Cercetătorul Dennis Deletant, în ipostaza de istoric al culturii românești vechi sau în ipostaza de istoric al secolului XX, și-a elaborat întreaga operă printr-o cercetare sistematică de arhivă și printr-o uriașă capacitate de sinteză, integrând critic în propriile cercetări istoriografia subiectelor studiate. Scriindu-și marea majoritate a lucrărilor în limba engleză și beneficiind de distanța față de România și de distanțarea critică față de subiectele studiate, istoricul Dennis Deletant a reușit să fie un istoric credibil și un promotor sensibil al istoriei românești în spațiul istoriografic occidental. Cărțile sale, cele tipărite până acum, în original sau în traduceri, au arătat o imensă simpatie a profesorului Dennis Deletant pentru români și pentru România, simpatie pe care suntem siguri că o vom regăsi și în cărțile viitoare ale Domniei Sale.

Și pentru că la simpatie, românii răspund, de cele mai multe ori, cu simpatie, acum a venit rândul celei mai vechi și celei mai bune universități din România să-i mulțumească domnului profesor Dennis Deletant pentru tot ceea ce a făcut și pentru tot ceea ce va mai face în domeniul studiilor de istorie românească și pentru faptul că a consimțit să facă parte din comunitatea universitară ieșeană. Acest gest de mulțumire este cuprins în titlul de *Doctor Honoris Causa*, pe care Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, i-l acordă astăzi Profesorului Deletant, alăturându-i cele mai calde urări de sănătate și rodnicie științifică. „Fericit cel ce învață oamenii”!, stă scris în *Legenda Sfintei Duminici*, cuprinsă în *Manuscrisul de la leud!* La fel spunem și noi: „Fericit să fie cel care învață oamenii istoria românească”!

Comisia de elaborare a Laudatio:

Președinte,

Profesor univ. dr. **Vasile IȘAN**, Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Profesor univ. dr. **Constantin RUSU**, Președintele Senatului Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Profesor univ. dr. **Alexandru ZUB**, Membru al Academiei Române;

Profesor univ. dr. **Ioan Aurel POP**, Membru al Academiei Române și Rector al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca;

Profesor univ. dr. **Mihai RETEGAN**, Universitatea din București;

Profesor univ. dr. **Gheorghe IACOB**, Prorector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Profesor univ. dr. **Petronel ZAHARIUC**, Decanul Facultății de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Iași, 28 mai 2013